

עופר אדרת

לפני כעשר שנים גילה גידי פורו, מהנדס אלקטרוניקה בן 69 ממושב ביצרון, כי הוא אחד היור"ם שים של נכס בעיר לודג' בפולין. "זה ארמון שממוקם ברחוב הראשי של העיר, שסבא-רבא שלי בנה", אמר. "הוא הוערך ב-12 מיליון דולר". בתיקי הטאבו בפולין מצא פורו את תיק הבניין שמוכיח כי היה שייך למשפחתו, אלא שאו גילה כי הדרך לפנסיה מוקדמת עוד ארוכה. "הפולנים דורשים שתביא להם את כל היורשים של הנכס ותשוכיח כי גם אלה שנע"ו למו בשואה אינם חיים", הסביר. החיפוש אחר היורשים של הנכס המשפחתי בלודג' חשף בפני פורו את העולם המרתק של הג'נאלוגיה – חקר אילנות היוה"ט. "תוך פחות מחודש איתרתי בחולון בת דודה של אמי, בת 90, שגדלה איתה יחד באותו בניין בלודג', אבל בשעה שאמי נתקעה בגטו, הצליחה לברוח ולעלות לארץ", סיפר פורו. "כל השנים זה חיו קרוב אחת לשנייה, אחת בחולון והשנייה בתל אביב, כש"ל אחת חשבה שהשנייה נספתה. הן בכלל לא טרחו לחפש".

המאבק על הנכס אמנם תקוע בבית משפט בפולין, אך בעקבות תיו יצא פורו לדרך חדשה – עוב את ההיטק והקים חברת חקירת רות מסוג מיוחד, העונה לשם "קו הדורות". "היום אני בלש היסטורי רי במשרה מלאה", אמר והציג את כלי העבודה החדשים שלו: תעודות נישואים, לידה ופטירה, מרשמי תושבים, קטעי עיתונות ישנים, צילומים מצוינים ועוד. "אני מאמין, שאין אדם שלא הותיר אחריו עקבות", הוסיף. "צריך רק לדעת לחפש אותן".

גם נילי גולדמן, מעצבת גרפית מומתת, בת 63, נשבתה בקס"מה של הכלשות ההיסטורית בעקבות מחקר משפחתי. אביה סיפר לה פעם סיפור אקוטי, שבמרכזו קרוב משפחה ש"נסע לפרו, התחתן עם אינדיאנית, ונולדו לו 17 ילדים". גולדמן החליטה לכתוב סרט לברר אם יש אמת מאחורי הסיפור הזה, והחלה לאסוף רסיסי מידע מוזיקורונותיהם של קרובי משפחה ומכיתובים על גבי תמונות שהסתתרו בכידיים.

בתום מסע מפרך, שרובו בוצע מעל מסך המחשב בביתה, הצליחה להתחקות אחר עקבותיו של בן המשפחה שבנדד עד פרו והקים שם משפחה ענקית. המצבה שלו, שאת תמונתה הצליחה לאתר, מעידה כי האיש, יוסף וייסמאן קרצמן, שנהל באטאצ'י בבסרביה ב-1909, מת בטרוחיו בפרו ב-1980. מה עדייות שאספה גולדמן, עולה כי אכן היה אב ל-17 ילדים – אך מש"תי נשים ושנות ועד היום שתי המ"שפחות שלו מוסככות.

גולדמן עדיין עובדת בתחום הגרפיקה, אך בשנים האחרונות

נילי גולדמן: "יש בתחום הזה הרבה מתודיקה, אבל צריך גם אינטואיציה ומזל"

היא מתפרנסת גם מפתרון תע"למות היסטוריות במסגרת הח"ברה של פורו. השניים איתרו עד כה יותר מ-17 אלף בני משפחה ללקוחותיהם, והקימו ועדכון יותר מ-400 עצי משפחה. "צריך לה"שקיע הרבה זמן וסבלנות בחי"פוש", אמרה גולדמן. "יש בתחום הזה הרבה מתודיקה, אבל צריך גם אינטואיציה ומזל".

רשימת ההצלחות שלהם מר"שימה במיוחד וכוללת לא מעט סיפורים מרגשים. אחד מהם הסתתב באימיל שקיבל פורו ב-2012 מעובדת סוציאלית מע"מות "עמק", שסיפקה לניצולת שואה מופת בשני רחל שאנן. "היא יודעת על עצמה מעט מאוד", נכתב בהודעה. "יש לה מעט פ"ר טים ויחירונו דלים על עברה, והיום היא רוצה לדעת מי היא. איך ניתן לעזור לה?".

כתב החידה שהוצג לפורו היה מלא בתורים. "אני לא זוכרת דב"רים רצופים, יש לי אסוציאציות של כריכות שאני לא יכולת למ"שקל כוונן במקום", אמרה שאנן. מהפרטים שסיפקה עלה כי היא נולדה בשם נינה ורשבסקי ב-1941 בלודג' בפולין, לאמה, שרה. שם האב לא היה ידוע לה. במלחמת העולם השנייה אמה נעצרה וש"א נן העברה למנור.

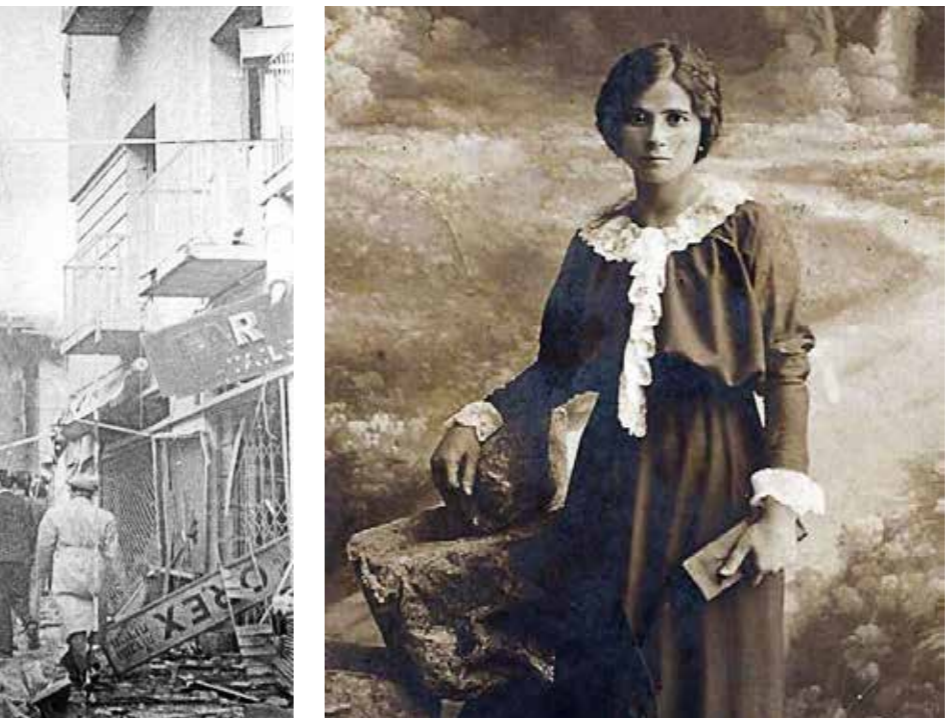
ב-1950, כשהייתה בת תשע, עלתה לישראל. שאנן זכרה גבר בשם גורמן קורמן, שהיה עמה על האונייה בדרך לארץ, אך כשהגיעו מסר אותה למשפחה אחרת, משם הועברה לפנימייה. כל חייה חש"בה כי קורמן היה אביה המאמץ. החיפוש אחר שורשיה עבר בארכיון הציוני בירושלים,

מימין בכיוון השעון: גידי פורו, החודש; משפחתה של רחל שאנן ב-1928 בפולין (עומדת מימין: אמה); תעודת עלייה של בן משפחתה, שסייעה לפתור את התעלומה צילומים: רמי שלוש ואלבום משפחת ורשבסקי http://www.yvng.yadvashem.org)

נראה לאחרונה במעמקי הארכיון

מיהו החלל האלמוני מירושלים, מה הקשר בין האיש מהספינה לילדה שהביא לארץ ומה עלה בגורל "בן הרוד שעזב לפרו, התחתן עם אינדיאנית והביא לעולם 17 ילדים"? בין אם כמקור פרנסה או תחביב, הבלשים ההיסטוריים מאמינים שלכל איש יש תיעוד. מסע בעקבות מקצוע חדש

מימין למעלה בכיוון השעון: נילי גולדמן, החודש; תמונה של פסיה גולדמן (בתנה), שסייעה בפתרון תעלומת קרוב המשפחה שהיגו לפרו; הפיגוע ברחוב בן יהודה בירושלים ב-1948, שעמד במוקד הסיפור שחקר אלי מליץ; דורון לייטנר לצד הקבר של משה כדורי בירושלים צילומים: מוטי מילרוד, אמיל סלמן ואלבום משפחת גולדמן

מאותה תקופה, מצא מליץ שמות של שלושה חשודים במעשה. אלא שכשפנה לוקני לח" בניסיון לד"ות עוד מידע, גילה כי "את חר" צונות לשונם ישחרר רק המ"וות", כדבריו (כפרפרזה על המ"שפט המפורסם משירו של "אייר", המוות). בסוף הוא הצליח לאתר את האחרון מתבני החוליה ש"צ"חם את הבריטי, שאמר לו: "מעו"ר להם לא סיפרתי על כך למשפחתי. זה סוד שאקח עמי לקבר".

מהפכה דיגיטלית
רוב האנשים מתחילים לה"תעניין בחקר משפחתם בעקבות אחד או יותר מהאירועים הבאים: יציאה לפנסיה, שמתירה להם זמן רב למלא; מוות של בן משפחה, שלאחריו נהוג לנבור באלבומים שלאחריו; מוצא פורו כי בנו אוהב אותה, גבר, אשר כתב לו כי הוא שולח אותה אחר מצא פורו כי הוא חורגת גורה את כל תמונותיה של האם ובחילונית של הבת שאמצה. "אם המידע קשה אנתנו לא מס"פרים עליו ישירות למבוגר שב"משפחה, אלא מתפשרים קודם את הדור הצעיר, ומתיריים להם את הבחירה", הסביר פורו. "לפעמים מדובר בהחלטה קשה".

התבררה גם והותו של החלל האלמוני: משה כדורי, תושב מע"רת טוב הסמוכה, שעלה מע"י ראק. כפי שהעידה כתבה ישנה שפורסמה באחד העיתונים, בתו התלוננה במשטרה על היעדרותו, וזיהתה את תמונתו באלבום הח"לים הבלתי מוזהים כמי שנהרג בבית מאיר.
עם זאת, חרף הזמן הרב שחלף מאז, איש לא טרח לכתוב את שמו של כדורי על המצבה או לעדכן את מאגר המידע של נפגעי פעו"רות האירוע על כך שהוא – ולא אליעזר קליינמן – נהרג באותה תקרית. רק בעקבות המחקר בו חתנו של כדורי לעלות לקברו ול"ר מר קדיש, 65 שנים אחרי שנ"ט מן כאלמוני.

שם בולט נוסף בחבורת הכל"שים ההיסטוריים הוא אלי מליץ, בן 62 מחיפה, שעובד בפארק את"ר גרין כרמל ומתפרנס גם מאיתור יורשים ישראלים של רכוש שני"מצא בחו"ל. את המשיכה ל"ב"לשות ההיסטוריות החל לפתח כשגילה כי הוא צאצא של הרב אברהם חיים שור, מתבר "תורת חיים". "אני אוהב את החקירות

כמו סקרנות וחיבה יוצאת דופן להיסטוריה, כל אחד מהבלשים האלה מגיע מרקע שונה לגמרי וגם עם ציפיות כלכליות שונות. כעוד שיש כאלה שעוברים זו פ"ר נסה לכל דבר, יש מי שעושים זאת כתחביב בלבד.

כזה הוא דורון לייטנר, בן 44 מירושלים, הפעיל מאוד בפייסבוק בפתרון תעלומות משפחתיות. "תמיד הייתי סק"רן ואחד ששואל שאלות, לפע"מים ממש ברמה של נונדיק", אמר רחל, והקים משפחה חדשה, אלא מהוסת הזה – כמידע משפיע על המצבה בבית הקברות בארכיון של חברה קדישא.
סכופו של דבר, עלה בידי פ"ר רו לשרטט את עץ המשפחה המ"לא התברר, כי קורמן היה אביה הביולוגי של רחל שאנן. בסוף המ"לחמה הוא חשב כי איבד לא רק את אשתו שרה, אלא גם את בתם, רחל, והקים משפחה חדשה, אלא שרה, אך במקום לגדל אותה יחד עם משפחתו החדשה, מסר אותה לפנימייה. רחל מתה לפני שלוש שנים. בזכות המחקר של פורו התאפשר לילדיה לכתוב על מצ"תה את שמות שני הוריה, שלא זכחה לגדול במחיצתם.

מאות טעויות
את מספר הבלשים ההיסטו"ריים הפועלים בישראל קשה לא"מוד, אך נראה שלא מדובר בקבר"ה גדולה במיוחד. מלבד תכונות אחת התעלומות הגדולות שהוא